

SHARE uuringu eesmärgid ja võimalused

*Ettekanne 30.novembril 2012 SHARE
andmete esitluskonverentsil*

Luule Sakkeus

SHARE Eesti teaduskoordinaator 2010-2014

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE ehk 50+ uuring

- ▶ **Rahvusvaheline spetsialiseeritud uuring rohkem kui 20 maal**, mis käsitleb rahvastikuvananemise peamisi osaprotsesse, sh vanemaealiste
 - ▶ perekonda ja sotsiaalseid võrgustikke,
 - ▶ tööelu ja tööjätuga seonduvat,
 - ▶ tervist (sh objektiivsete mõõtmiste teel), tervishoiu kasutust ning kulutusi
 - ▶ hooldusvajadust kui ka teistele abi osutamist
 - ▶ sotsiaalset kui ainelist toimetulekut (sh varasid) jne
- ▶ Uurib rahvastikuvananemist komplekselt, kasutades nüüdisaegset metodoloogiat (*longituudsus*); võimaldab mõista, kuidas toimub individuaalne vananemine
- ▶ Keskendub 50-aastastele ja vanematele, kes jäävad sageli ülduuringutes küllaldaselt või üldse esindamata
- ▶ Uurib rahvastikuvananemist riikidevaheliselt võrdlevalt, hõlmates erinevaid demograafilisi, heaolu- ja poliitikarežiime
- ▶ Pakub sisendit sotsiaal-, hooldus- ja pensionipoliitika meetmete

hindamiseks ja ümberkujundamiseks
TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE ehk 50+ uuring

- ▶ 2009 - Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat (DG EMPL) leidis, et SHARE on
 - ▶ Peamine instrument vanemaealiste puhul mõistmaks sotsiaalse tõrjutuse ja vaesusega seonduvat
 - ▶ Võimaldab suurendada poliitikate (pensioni-, tervis(e)(hoiu) ja pika-ajalise hooldusea seotud poliitikate) kvantitatiivset evalveerimisvõimekust
- ▶ 2008 –Euroopa strateegiline foorum teaduse infrastruktuuri arendamiseks (ESFRI) pidas SHARE uuringut üheks olulisemaks järgnevate kümnendite uuringuks
- ▶ 2011- SHARE oli esimene rahvusvahelise organisatsiooni õigustega Euroopa teadusinfrastruktuuri konsortsium (ERIC) sotsiaalsfääris

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE ehk 50+ uuring

- Sihtrahvastik: 50+ mehed ja naised
- Valimi suurus riigis keskmiselt ca 3000 (alates 2013: 6000), küsitletakse mõlemat kooselupartnerit, Eestis 2010: 6866 vastanut 4651 leibkonnast
- Paneeluuring: 2004 esimene ring (11 riiki), 2006 teine ring (13 riiki), 2010 neljas ring (16 riiki, sh Eesti), 2013 uus viies laine (Eesti jaoks 2.laine)
- Retrospektiivne paneel 3.ringis - SHARELIFE2008 (14 riiki), Eestis pole, kas EPSU asendab?

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

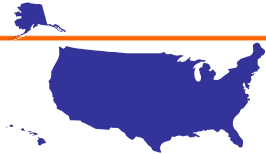
SHARE riigid

- ▶ HRS (USA) 1992-
- ▶ ELSA (UK; Wales) 2002-
- ▶ Austria 2004 2006 2008 2010
- ▶ Saksamaa 2004 2006 2008 2010
- ▶ Kreeka 2004 2006 2008
- ▶ Prantsusmaa 2004 2006 2008 2010
- ▶ Itaalia 2004 2006 2008 2010
- ▶ Holland 2004 2006 2008 2010
- ▶ Hispaania 2004 2006 2008 2010
- ▶ Rootsi 2004 2006 2008 2010
- ▶ Shveits 2004 2006 2008 2010
- ▶ Belgia 2004 2006 2008 2010
- ▶ Taani 2004 2006 2008 2010
- ▶ Poola 2006 2008 2011
- ▶ Tshehhi 2006 2008 2010
- ▶ Iirimaa 2007
- ▶ Iisrael 2005 2007
- ▶ UUED 2010
- ▶ Eesti
- ▶ Portugal
- ▶ Ungari
- ▶ Sloveenia

Global network of surveys

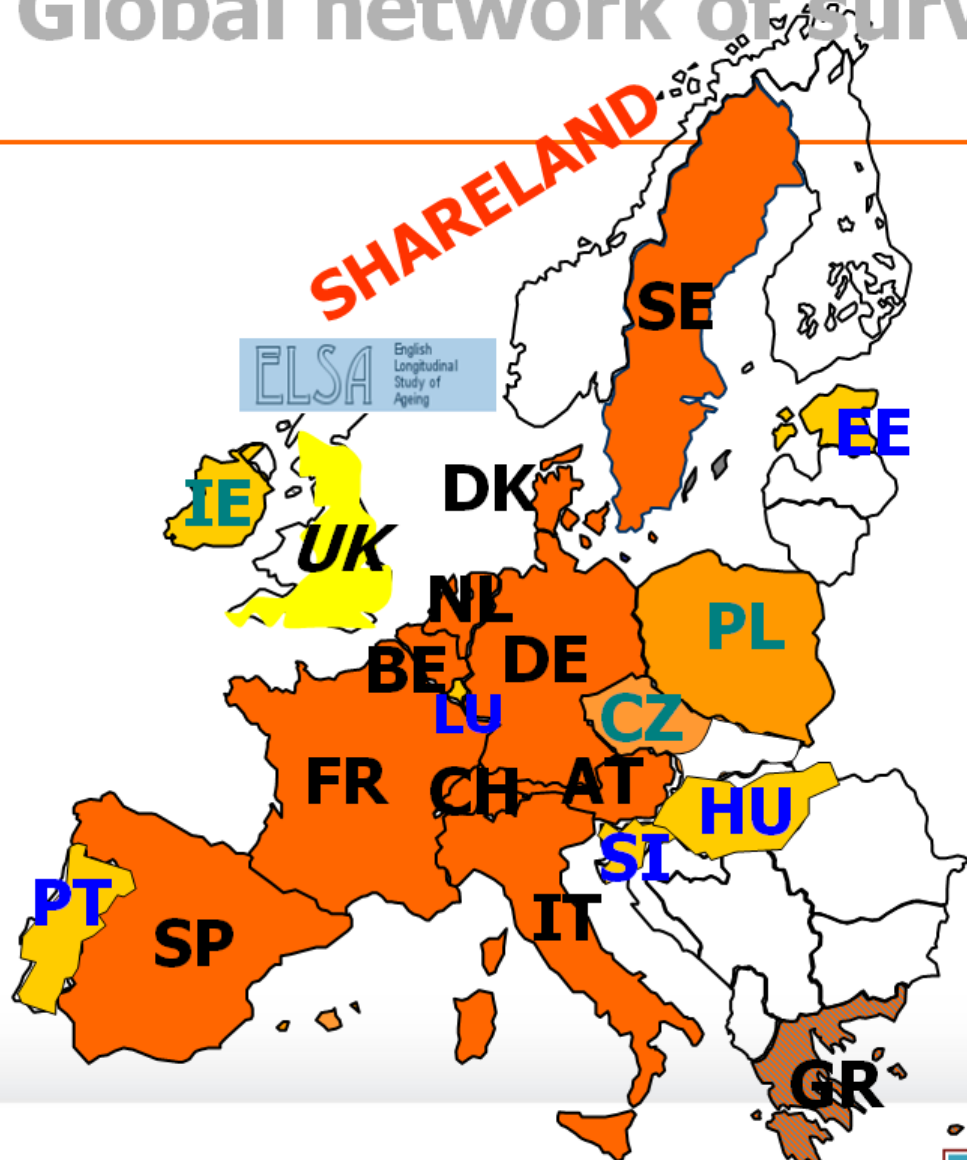

USA

Mexico, Brazil,
Argentina

SHARELAND

Korea
Japan
China

India

TALLINN UNIVERSITY

SHARE Eesti

▶ www.share-estonia.ee

- ▶ **SHARE Eesti 4.laine** rahastatud EK (VS2009/0561) ja Sotsiaalministeeriumi poolt
- ▶ TLÜ juures SHARE Eesti juhtkomitee (SoM, RM, MKM, HTM, TLÜ EDI; SI; RASI; TAI; TÜ MTK; PI;SK (EGGA); TI, Geenivaramu)
- ▶ **SHARE EESTI 5.laine** TLÜ EDI SF ;ETF ning iga-aastaste otsustega “Teaduse rahvusvahelistumise- SHARE EESTI” projekti ja SOM vahenditest(MKM?)
- ▶ 2012-2013 ehk 5. laine (küsitleb GFK Custom Research Baltic)
 - ▶ Pilootküsitlus läbiviidud
 - ▶ Ankeedi eestindamine, testimine, koolitused
 - ▶ 2013 jaanuari keskel algavad küsitlustööd
 - ▶ 2014 november avalikustatud 5.laine andmed
- ▶ **SHARE EESTI tulevik...????**
 - ▶ Ühinemine rv organisatsiooni ERIC – valitsuse kohustus –RES vahendid?
 - ▶ Projektipõhiselt EL vahenditest (struktuurfondid) ja RE kaasfinantseerimine?
 - ▶ Eesti teaduse infrastruktuuri uus teaduskaardi objekt koos kindla rahastusega (2014-?)

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE Eesti

- ▶ SHARE Eestis sai võimalikuks just tänu neile **4651 leibkonnale**, kes andsid oma vastused ning jätkavad seda alates jaanuarist. SUUR AITÄH!
- ▶ SHARE Eestis sai võimalikuks tänu **Sotsiaalministeeriumile**, kes EK Progress meetme avanemisel võttis mandaadi see uuring algatada ning leidis vahendid projekti **VS2009/0561** kaasfinantseerimiseks. SUUR AITÄH!
- ▶ SHARE Eestis sai võimalikuks, et **Statistikaamet** oli nõus esitama EK vastava taotluse ning panema oma küsitlusvõrk seda läbi viima. Statistikaamet teostas ka suure osa andmepuhastustöödest ning teeb kättesaadavaks avalikkusele SHARE EESTI andmed oma andmebaasis. SUUR AITÄH!

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

Peamised väljakutsed vananevas ühiskonnas

- ▶ Tulevaste ja vananevate põlvkondade tasakaal
 - ▶ sündimus ja suremus – tasemenäitajate vähenemine toob kaasa muutused kvantitatiivselt rahvastikukoostise alumises ja ülemises osas — loob uut laadi koostise, seda ka kvalitatiivselt teistlaadi suhetega so VANAMOODI EDASI EI SAA
- ▶ Tulenevad arengualternatiivid
 - ▶ VANAMOODI:
 - ▶ Kui efektiivset, innovatiivset, regionaalselt jätkusuutlikku tegevust ei toetata
 - ▶ Puuduvad olulist mõju avaldavad aktiivsed tööturumeetmed
 - ▶ Puudub suunatud täiskasvanu- ja ümberõpe

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

Peamised väljakutsed vananevas ühiskonnas

- ▶ UUTMOODI:
- ▶ Oluline panus teadus-, haridussfääri ning tervishoidu ja tervisesse
 - ▶ Kõrgem haridustase võimaldab oluliselt kiiremat ja efektiivsemat ümberõpet, õppimisvõimelisus pikaajalisemalt säiliv
 - ▶ Õpetamisel, kujundamisel, tootmisel, ehitamisel jne on vaja arvestada teadmiste jagamisega kõigi vajadustest
 - (sh erivajadustest, milleks võib lugeda nii lapsevankriga kui invakäru (või karkudega) toimetamise või bifokaalsete prillide omamise)
 - ▶ Manuaalse töö tehnologiseerimine
 - ▶ Pikaajalise hooldusvajaduse riskide maandamine, tööeas tööjõu tasuta tööst vabastamine

Peamised väljakutsed vananevas ühiskonnas

▶ TULEMUS:

- ▶ Ekstensiivset arengut iseloomustavad harud ja ametikohad muutuvad mittevajalikuks
- ▶ nii ka nendega seotud inimesed- mõju tervisele, rahvastikule tervikuna (väljaränne) - kogumõju ühiskonnale saamata tulust ja suurenevast kulust oluliselt kallim
- ▶ Vähem inimesi teevad oluliselt rohkem (efektiivsemalt) tööd
- ▶ Tehakse hoopis teistlaadi tööd, mis peamiselt nõuab vähemalt kesk- ja kõrgharitud töötajaid

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

Peamised väljakutsed vananevas ühiskonnas

- ▶ Kaasates vanemaealised elukestvasse ja huviõppesse, tõstame nende aktiivsust, toimetulekumäära ja võimet kauem püsida tervena
- ▶ Oluliselt suurendades teadusesse investeringuid luuakse uut tehnoloogiatel põhinevaid abivahendeid, uusi tehnoloogiaid, mis oluliselt vähendavad vajadust manuaalse tööjõu järele, seega ka vähendades survet sisserändele, tõstavad aga survet uut laadi õpetamisstruktuuridele
- ▶ **Eesmärk – ühiskond kõigile**
 - ▶ erivajadused on ka ilma ametliku puudeta inimestel (autod ja istmekõrgused, teave (nt hinnasildid), kaubad (väikemootorika probleemid), elu- ja avalikesse hoonetesse ligipääs igale eale, vanusele, suurusele
- ▶ Vananev ühiskond on innovatsiooni vedur

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE eesmärk ja tulevikuvision

- ▶ Iga SHARE laine avardab uurimisfookust
 - ▶ SHARE inimeste elutee (SHARELIFE 3.laine 2008-2009)
 - ▶ Sotsiaalne võrgustik (4.laine 2010-2011), sotsiaalsed ja materiaalsed siirded võrgustikus ja põlvkondade vahel
 - ▶ Sotsiaalne tõrjutus (5.laine 2013),
 - ▶ Seostamine administratiivregistritega (4.-5.laine : Saksamaa, Taani , Prantsusmaa, Austria, Eesti)
 - ▶ Biomarkerid (6.laines 2014-2015)

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE eesmärk ja tulevikuvision

- ▶ Kas poliitilised meetmed on olnud piisavad, kas rakendused viivad oodatavate tulemuseni?
- ▶ Kuidas Eesti näeb välja 50+ Euroopa rahvastiku hulgas?
- ▶ Mida saame me teistelt Euroopa riikidelt õppida ja mida neile õpetada?

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE eesmärk ja tulevikuvision

- ▶ Mida me täna ei tea, aga tahame teada
 - ▶ Samade inimeste jälgimine võimaldab eristada
 - ▶ individuaalsed (tulevikus ka geneetilised??), eluteest tulenevad,
 - ▶ tänasest keskkonnast (elutingimused, majanduskriis) või
 - ▶ teatud poliitilise meetme rakendusest tulenevatest mõjudest
 - ▶ Enesehinnanguliste küsimuste lai valik seostatuna
 - ▶ objektiivandmete ning
 - ▶ administratiivregistritest saadava teabega rikastab oluliselt mõlemat (sh valideerib küsitluse vastuseid ja täiendab registre puudujääke (töötuse episoodide mõju))

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

SHARE eesmärk ja tulevikuvision

- ▶ Kuivõrd sündmused eile (minevikus) mõjutavad seda, mida me teeme ja kuidas tunneme end täna ning veelgi enam, kuidas homme, seda võimaldavad just homsed vastused

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!

Luule.sakkeus@tlu.ee

www.share-estonia.ee

share@gfk.com

TALLINNA ÜLIKOOL
Eesti Demograafia Instituut

